Усиновлення, як пріоритетна форма сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Право дитини на сім'ю закріплено на законодавчому рівні і перш за все – в Конвенції ООН про права дитини, Конституції України, Сімейному кодексі України. Тільки виховання в сім'ї відповідає інтересам дитини.

У разі, якщо дитина залишилась сиротою або позбавлена батьківського піклування, вона має право відповідно до законодавства бути влаштована насамперед на усиновлення, опіку, піклування, у прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу. Саме ці форми влаштування є сімейними, тобто дають змогу дитині виховуватись і зростати в сім'ї.

Попри спільну назву «сімейні форми», яка по суті означає перебування дитини на вихованні в сім'ї, кожна із зазначених форм відрізняється одна від одної як за організаційними, так і за правовими ознаками.

Безумовно, найкращою із всіх можливих на сьогодні форм сімейного влаштування є усиновлення дитини, тобто прийняття її у сім'ю на правах рідної. Тільки ця форма влаштування з усіх існуючих має наслідки втрати дитиною статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування.

Усиновлення породжує між батьками-усиновлювачами та дитиною взаємні права та обов'язки, які передбачені Сімейним кодексом України для батьків та їх біологічних дітей.

Дитина може бути усиновлена з будь-якої форми влаштування: опіки, прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу, інтернатного закладу, якщо вона перебуває на обліку як дитина, котра підлягає усиновленню. Слід зазначити, що усиновлення не може відбутися без згоди дитини. Сімейним кодексом України не визначено мінімального віку дитини, з якого потрібно брати у неї згоду, а також обов'язкову форму цієї згоди. Проте визначено, що згода дитини потрібна, якщо вона досягла такого віку та рівня розвитку, що

може її висловити. Форма згоди дитини на усиновлення також має відповідати її вікові та стану здоров'я.

Незважаючи на те, що пересічний громадянин у повсякденному житті не часто має справу з усиновленням, для загальної обізнаності кожна людина має знати основні моменти щодо цього, тим більше, якщо замислюється над можливістю усиновити дитину.

В Україні, як і в будь-якій цивілізованій країні, у сфері усиновлення діють національне законодавство та міжнародне, до якого Україна приєдналася. Слід зазначити, що відповідно до Конституції України міжнародні акти мають вищу юридичну силу. Серед актів міжнародного законодавства – Конвенція ООН про права дитини.

У процесі усиновлення дитини дуже важливо знати, до яких органів можна звернутися по допомогу, хто і яку пораду може дати.

Питанням усиновлення займаються як місцеві, так і центральні органи виконавчої влади. На місцевому рівні-це служби у справах дітей. Особи, які бажають усиновити дитину, повинні звернутися до служби у справах дітей за місцем проживання з метою отримання інформації про порядок оформлення документів, висновку про можливість бути усиновлювачами та внесення до облікового списку кандидатів в усиновлювачі.

Усиновлення – це особлива дорога батьківства. Благородна і складна, переповнена емоціями, очікуваннями, тривогами. Виховання в сім'ї – велика праця: фізична – коли мати доглядає за дитиною, психологічна, коли йдеться про її духовний розвиток. Дитина, яка зростає в сімейному оточенні, свідомо і підсвідомо вчиться бути такою, як мама і тато, брати та сестри – це є головним фактором, що формує її подальше життя.

В усиновленої дитини є права, що можуть бути реалізовані всіма учасниками процесу. Перелік прав дитини вміщено одразу у декількох статтях Сімейного кодексу України:

1) прийняття в сім'ю усиновлювача на правах сина, дочки на підставі рішення суду про усиновлення;

2) усиновлення разом із рідними братами, сестрами (якщо усиновлення для дитини не є таємним, а суд прийняв рішення про усиновлення братів і сестер дитини окремими особами чи когось із них, брат або сестра мають право знати про нове місце проживання усиновленого);

3) згоду або незгоду на усиновлення, якщо дитина досягла такого віку та рівня розвитку, що може їх висловити;

4) інформацію про правові наслідки усиновлення;

5) таємницю факту її усиновлення, в тому числі від неї самої;

6) згоду запису усиновлювача її матір'ю, батьком, якщо дитина досягла віку семи років;

7) згоду змінити після усиновлення ім'я;

8) майнові і немайнові права й обов'язки між нею та усиновлювачами, їхніми родичами за походженням у такому обсязі, який має дитина щодо своїх біологічних батьків (право на спадок, утримання, забезпечення навчання та виховання тощо);

9) збереження права на пенсію, інші соціальні виплати, а також на відшкодування шкоди у зв'язку із втратою годувальника, які вона мала до усиновлення;

10) звернення до суду з позовом про позбавлення усиновлювача батьківських прав, якщо дитина досягла віку чотирнадцяти років;

11) звернення до суду з позовом про скасування усиновлення чи визнання його недійсним, якщо дитина досягла віку чотирнадцяти років;

12) спадкування у разі смерті усиновлювача, якого було позбавлено батьківських прав.

З усиновленням дитини її біологічні батьки та їхні родичі втрачають будь-які права стосовно дитини. У дитини з'являється нова сім'я, нові родичі, нове оточення. Проте відповідно до конкретних обставин усиновлення, віку дитини усиновлювачі мають дуже виважено підійти до питання, чи потрібно переривати неправові, а особисті, людські взаємини з колишніми родичами дитини. Сімейним кодексом України за

усиновлювачами закріплено право приховувати факт усиновлення від дитини, яка ними усиновлена, і вимагати нерозголошення цієї інформації особами, яким стало відомо про цей факт. Усиновлювач має право приховувати факт усиновлення від дитини, якщо розкриття таємниці може завдати шкоди її інтересам. Знати свої корені – це право дитини. А таємниця усиновлення – це право дорослого зберігати свій спокій.

Питання усиновлення є пріоритетним у роботі служб у справах дітей по всій Україні.

Література

1. Конвенція ООН про права дітей http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_02
2. Конституція України http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
3. Сімейний Кодекс України http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14